

Mot.
1985/86
Bo228–231

Motion till riksdagen

1985/86:Bo228

Jan-Erik Wikström och Hadar Cars (fp)
Kulturhistorisk bebyggelse i Gamla stan

Gamla stan i Stockholm är ett för Sverige unikt och oersättligt historiskt minnesmärke. Bebyggelse och gatunät har sitt ursprung i medeltiden. Därefter har århundradena lämnat efter sig årsringar där varje tids stil och stadsplaneideal finns representerad. Därtill är bebyggelsen i dag en levande del av Sveriges huvudstad.

Gamla stans bevarande är ett riksintresse av högsta rang.

Bebyggelsen i Gamla stan är dock i behov av mycket omfattande upprustning, främst genom grundförstärkning. Området utanför Väster- och Österlånggatorna har mycket dåliga grundförhållanden. Till följd av landhöjningen har grundvattnet sjunkit och husens trägrunder börjat ruttna. Många byggnader har fått svåra skador. I området finns sammanlagt 204 fastigheter. Stockholms fastighetskontor har 1983 beräknat att 104 av dessa är mer eller mindre i akut behov av grundförstärkningar. De sammanlagda ombyggnadskostnaderna beräknades till 645 milj. kr. varav grundförstärkningskostnaderna uppgick till 240 milj. kr. (februari 1983 års prisläge).

Den finansiering som i dag finns tillgänglig för grundförstärkningar och upprustningar i Gamla stan är otillräcklig. För kulturhistoriskt värdefull bebyggelse finns möjligheter att erhålla statliga tillägglån och ett förhöjt låneunderlag. För att komma i fråga måste husen vara av byggnadsminnesklass. Den totala summan för sådana åtgärder är dock begränsad. För år 1985 till maximalt 60 milj. kr. Den anslagna ramen skall räcka inte bara till åtgärder i Gamla stan, utan också övriga värdefulla byggnader i Stockholm och övriga landet. Sedan ett antal år motsvarar ansökningarna mångdubbelt det tillgängliga beloppet. Både i Stockholm och andra delar av landet har många akuta upprustningar fått skjutas på framtiden av medelsbrist. På sikt är situationen alarmerande – förfallet hotar i många fall inom kort gå så långt att kulturhusen inte längre går att rädda.

Situationen för Gamla stan är mycket allvarlig. Finansieringsfrågorna måste snarast lösas och nödvändiga upprustningar och grundförstärkningar påskyndas. Annars hotar unika kulturvärden att gå till spillo. En rivningsvåg i Gamla stan är för många en omöjlighet, en tanke som inte får tänkas, en situation som aldrig får uppstå. Ändå är det vad som hotar, om inte särskilda ansträngningar görs. Hus med en alltmer försämrad grund förfaller obönhörligt. Skador i stommen, sprickor, sättningar och deformationer går så småningom så långt att grundförstärkning och upprustning

blir omöjlig. Många av de 104 utpekade husen kommer allt närmare den hotande rivningen.

På andra sidan Riddarfjärden finns fastigheten Södermalm 6:8 i västra kanten av Landstingsförbundets bygge som ett varnande exempel för vad som kan hända om förfallet inte stoppas i tid. Genom vanvård av den tidigare ägaren, Stockholms stad, var huset hösten 1985 i så dåligt skick att hela takdelen, stora delar av innanmätet och vissa partier av väggarna fick rivas för att undvika ras. Den resterande urblåsta stommen står i dag insvept i presenning i avvaktan på den beslutade upprustningen. Vad som då kommer att återstå av den ursprungliga byggnadens yttre och inre kvaliteter är oklart.

I en framställning till regeringen har Stockholms stad hemställt om bl. a. utökat statligt stöd och utökade låneramar för grundförstärkning och upprustning av fastigheter i Gamla stan. Stockholm har därvid utlovat betydande egna ekonomiska insatser. Enligt vår uppfattning är det av största vikt att regeringen snarast kan få till stånd en sådan uppgörelse med Stockholm om en fördelning av kostnaderna. Ytterligare dröjsmål kommer bara att leda till större skador på byggnaderna och därmed ökade kostnader för den nödvändiga upprustningen.

Att döma av regeringens budgetproposition har dock inte regeringen insett lägets allvar. Bostadsstyrelsen har föreslagit en betydande utökning av ramarna för tilläggsån och förhöjt låneunderlag för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, från 60 milj. kr. till 150 milj. kr. Regeringen har valt att gå helt emot förslaget och föreslår oförändrade ramar. I realiteten innebär det en sänkning av ambitionerna.

Riksdagen bör enligt vår uppfattning inte acceptera regeringens passivitet och ointresse. En överenskommelse med Stockholms stad bör snarast träffas om finansieringen av upprustningar och grundförstärkningar i Gamla stan. Regeringen bör få riksdagens fullmakt att vidga ramarna för tilläggsån och förhöjt låneunderlag för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse till följd av en sådan överenskommelse.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi

1. att riksdagen beslutar att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av sådana ombyggnader av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som bör komma i fråga för förhöjt låneunderlag och tilläggsån får överskridas till följd av en överenskommelse med Stockholms stad om upprustningar och grundförstärkningar i Gamla stan.

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i denna motion anförs angående behovet av åtgärder för att rädda Gamla stan.

Stockholm den 27 januari 1986

Jan-Erik Wikström (sp)

Hadar Cars (fp)